

Zpráva ze studijní cesty do Španělska (30. 9. – 3. 10. 2013)

Projekt:

Cesta ke zvýšení věrohodnosti neziskových organizací: zavedení systému hodnocení spolehlivosti neziskových organizací v ČR

Realizátor projektu:

Asociace veřejně prospěšných organizací ČR (AVPO ČR)

Obsah

1. O projektu.....	3
2. Neziskový sektor ve Španělsku	3
3. Fundación Lealtad	4
3.1 Poslání	4
3.2 Financování.....	5
3.3 Hodnocení spolehlivosti neziskových organizací.....	5
3.4 Postup hodnocení.....	6
3.5 Standardy hodnocení spolehlivosti a dobré praxe Fundación Lealtad	7
4. Návštěvy hodnocených organizací	14
4.1 Fundación Pequeño	14
4.2 Fundación Amigos de los Mayores.....	16
5. Závěr	17

1. O projektu

Záměrem realizovaného projektu je posílení transparentnosti a věrohodnosti nestátních neziskových organizací (NNO) v České republice směrem k veřejnosti, veřejným institucím i podnikatelským subjektům. V České republice doposud neexistuje systém hodnocení spolehlivosti NNO, který by plnil roli dobrovolného samoregulačního nástroje neziskového sektoru tak, jak je to běžné v jiných evropských zemích. Cílem projektu je, s využitím zahraničních zkušeností, takový nástroj pro české prostředí vytvořit. Značku spolehlivosti obdrží pouze ty neziskové organizace které splní požadavky vytvořených standardů pro oblast transparentnosti, správy, etiky apod.

AVPO ČR tímto projektem reaguje na poptávku členských organizací, které na valné hromadě konané v dubnu 2012 souhlasily s potřebou vzniku hodnotícího systému jako nástroje k posílení jejich transparentnosti. Zájem o podobný nástroj existuje i u řady dalších NNO, které nejsou členy AVPO ČR.

Hodnocení spolehlivosti neziskových organizací využijí:

1. Veřejné instituce, podnikatelské subjekty i široká veřejnost - získají informace o spolehlivých neziskových organizacích, které řádně naplňují své poslání, řádně hospodaří se svěřenými prostředky a dodržují základní pravidla transparentnosti.
2. Samotné neziskové organizace – posílí svoji věrohodnost, což jim otevře cestu k získávání dalších dárců, podporovatelů, dobrovolníků nebo kvalitních zaměstnanců.

2. Neziskový sektor ve Španělsku

Neziskový sektor ve Španělsku je v mnohém odlišný od českého ale i od německého, který jsme měli též šanci díky projektu studovat¹. Podobně jako Česká republika má i Španělsko zkušenosti s obdobím totalitní vlády. Diktatura generála Francisca Franca však nebyla levicová, ale naopak pravicově konzervativní, a skončila o více než deset let dříve. Na rozdíl od našeho prostředí si ovšem ve Španělsku hledaly neziskové organizace své místo ve společnosti jen pomalu. Dle tradičního zažitého modelu zabezpečovala většinu charitativních a sociálních služeb

¹ Viz Zpráva ze studijní cesty do Spolkové republiky Německo, výstup projektu Cesta ke zvýšení věrohodnosti neziskových organizací: zavedení systému hodnocení spolehlivosti neziskových organizací v ČR, dostupné na: http://www.avpo.cz/clanek/1561/622_638/vse-o-avpo_projekty/cesta-ke-zvyseni-verohodnosti-neziskovych-organizaci-zavedeni-systemu-hodnoceni-spolehlivosti-neziskovych-organizaci-v-cr/#V%C3%BDstupy.

katolická církev. V souvislosti se svým dominantním postavením získávala také většinu darů od individuálních i firemních dárců.

Důvěra v neziskový sektor ještě v průběhu devadesátých let nebyla ve Španělsku příliš hluboká. Tomu odpovídá stále poměrně malý počet neziskových organizací, které španělské úřady uznávají jako společensky prospěšné a umožňují jim požívat určitých daňových výhod, především jsou plně osvobozeny od placení daně z příjmu. Nadace, kterých je ve Španělsku asi 14 000, jsou považovány za veřejně prospěšné a tudíž zvýhodňovány automaticky, z celkového počtu přibližně 40 000 spolků má ale status veřejné prospěšnosti jen malá část (kolem 2 000). Jiné právní formy ve španělském neziskovém sektoru prakticky nenajdeme.

Podpora dárcovství je ve Španělsku významnější než v České republice. Fyzické osoby mohou prostřednictvím darů veřejně prospěšným organizacím snížit svůj daňový základ až o 35%, právnické osoby pak o 25%. Také existuje možnost využívat přímé daňové asignace. Každý poplatník může rozhodnout, že maximálně 0,7% jeho daně z příjmu připadne konkrétní neziskové organizaci nebo církvi.

3. *Fundación Lealtad*

3.1 Poslání

Organizace Fundación Lealtad (volně přeloženo Nadace Věrnost) vznikla v roce 2001. Jejím posláním je získávat pro španělský neziskový sektor větší důvěru veřejnosti i firemních dárců, a tak posílit jeho rozvoj a udržitelnost.

Individuálním zájemcům i firmám zprostředkovává Fundación Lealtad nezávislé, objektivní a spolehlivé informace o neziskových organizacích. Dárci se tak mohou informovaně rozhodovat, které neziskové organizace chtějí podporovat nebo s nimi jinak spolupracovat.

Správní rada Fundación Lealtad má celkem 12 členů, 5 z nich reprezentuje různé instituce, dalších 7 členů jsou nezávislí odborníci. Mezi členy správní rady není žádný zástupce neziskové organizace, aby byl vyloučen jakýkoli střet zájmů.

3.2 Financování

U založení Fundaci3n Lealtad stály t3i velké komerční společnosti, které v prvních letech, kdy bylo třeba vyvinout příslušné metodiky, plně financovaly její chod.

V roce 2012 činil roční rozpočet Fundaci3n Lealtad přesně 615 868 EUR, přičemž struktura financování byla následující:

Firemní dárci	68%
Individuální dráci	17%
Veřejné zdroje	15%

Organizace má celkem 18 zaměstnanců, z čehož 10 jsou hodnotitelé, kteří vypracovávají analytické zprávy hodnotící neziskové organizace.

3.3 Hodnocení spolehlivosti neziskových organizací

Nástrojem, prostřednictvím kterého Fundaci3n Lealtad naplňuje své poslání, je sofistikované a hlubkové hodnocení neziskových organizací. Analytici Fundaci3n Lealtad organizace prověřují z různých hledisek - účetnictví, správy, práce s dobrovolníky apod. a následně vypracují zprávu, do jaké míry v jednotlivých aspektech naplňuje stanovené standardy. Fundaci3n Lealtad neuděluje žádnou pečeť ani značku kvality, ale hodnotící zprávy zveřejňuje, aby dárci mohli dle svých preferencí posoudit, které neziskové organizace si zaslouží jejich důvěru.

Hodnocení je pro neziskové organizace zdarma, podmínkou však je, aby měly audit a status veřejné prospěšnosti. Na webových stránkách lze nicméně nalézt jen stručné verze hodnotících zpráv; za přístup k plným podrobným verzím je třeba zaplatit poplatek ve výši 4 000 EUR, čehož využívají především velcí firemní dárci. Obchodně je tedy model nastaven tak, že hodnocení spolehlivosti nefinancují neziskové organizace ale samotní dárci.

Jednou z prvních monitorovaných neziskových organizací byla španělská Caritas, která zastřešuje jednotlivé místní katolické charity v celém Španělsku. Aktuálně zveřejňuje Fundaci3n Lealtad informace o téměř 180 organizacích, které prošly procesem hodnocení. Počet hodnocených organizací neustále zvolna narůstá (zhruba o 10 až 15 ročně). Po dvou letech je nutné celým procesem projít znovu, organizací, které o nové hodnocení už nežadají je ale minimum (jen kolem 3%).

Fundación Lealtad je členem International Committee on Fundraising Organizations (ICFO), což je celosvětová asociace sdružující autority zabývající se hodnocením spolehlivosti neziskových organizací. Své zkušenosti též předává partnerským organizacím v Mexiku a Chile, které se snaží vyvinout vlastní způsoby hodnocení.

3.4 Postup hodnocení

Organizace, které projeví o hodnocení zájem, jsou nejprve podrobně seznámeny s nároky celého procesu. Poté samotná organizace na základě standardů a dalších pokynů sestaví vlastní report, doplněný požadovanými přílohami. Tohoto reportu se ve Fundación Lealtad ujme některý z analytiků, který dále s organizací komunikuje a v případě potřeby si vyžádá doplňující informace. Tato fáze trvá od několika týdnů až po několik měsíců, záleží na tom, jak kvalitně dokáže nezisková organizace zpracovat první report a jak rychle dokáže reagovat na dodatečné požadavky. Je dobré když je v organizaci vyčleněný jeden pracovník, který má komunikaci s analytikem na starosti.

Na základě dodaného reportu a dalších informací sestaví analytik zprávu, která shrnuje, jak organizace vyhovuje standardům Fundación Lealtad. Nad hodnotícími zprávami analytici diskutují na pravidelných schůzkách. Posuzují je z hlediska kvality zpracování i závěrů a rozhodují zde, jestli je zpráva způsobilá k odeslání neziskové organizaci. Celé hodnocení je tedy v rukou těchto hodnotitelů.

Prodiskutovaná hodnotící zpráva je poté poslána neziskové organizaci k vyjádření a organizace může k jednotlivým bodům doplnit své komentáře. Teprve poté je zpráva publikována na webových stránkách Fundación Lealtad.

Každá hodnotící zpráva se skládá z následujících částí:

- obecné informace o organizaci, její poslání, činnosti, cílové skupiny, regionální působnost, členství v asociacích a sítích atd.
- detailní rozbor, jak nezisková organizace splňuje nároky jednotlivých standardů Fundación Lealtad
- případné komentáře a vysvětlení, proč hodnocená nezisková organizace nespĺňuje určité standardy nebo jejich části
- veškeré další informace, které jsou z pohledu hodnocené neziskové organizace důležité pro potenciální dárce nebo partnery

3.5 Standardy hodnocení spolehlivosti a dobré praxe Fundación Lealtad

Následující standardy transparentnosti a dobré praxe jsou výsledkem asi ročního procesu přípravy, který zahrnoval konzultace s různými subjekty, přímo či nepřímo spojenými s neziskovým sektorem (centrální a místní úřady, akademická sféra, obchodní společnosti atd.)

Prvním krokem bylo zjišťování, jaké informace o neziskových informacích jsou dostupné a jakými způsoby by mohly být zpřístupňovány dárčům ve Španělsku i v dalších zemích (USA, Velká Británie). Cílem bylo vytvořit nástroj, prostřednictvím kterého by informace o neziskových organizacích mohly být zpřístupňovány dárčům, a ti se pak mohli zodpovědně rozhodnout, které organizace podpoří.

Standardy byly připraveny s ohledem na španělské zákony a specifika neziskového sektoru ve Španělsku. Dále jejich podobu ovlivnil kvalitativní výzkum provedený mezi první skupinou analyzovaných organizací.

Během celého procesu přípravy standardů byl kladen důraz na to, aby analyzována mohla být jakákoli nezisková organizace bez ohledu na velikost, obor činnosti nebo regionální působnost. Nic z toho nemá vliv na schopnost organizace vyhovět standardům.

1. Pravidla pro ustanovení a činnost řídicího orgánu (správní rady apod.)

Tato pravidla odpovídají významu a odpovědnosti řídicích orgánů. Členové řídicího orgánu jsou zodpovědní za naplňování poslání organizace, stejně jako za její efektivní a poctivé řízení. Standard vyžaduje aktivní zapojení členů řídicího orgánu na plánování a tvorbu strategií organizace.

A

Řídicí orgán má nejméně 5 členů.

B

Zasedání řídicího orgánu probíhají alespoň dvakrát do roka (fyzické schůzky, videokonference), přítomno by mělo být více než 50 % členů.

C

Každý z členů řídicího orgánu by se měl zúčastnit jeho zasedání alespoň jednou ročně.

D

Členové řídicího orgánu zveřejňují svá jména, profesi, veřejné funkce a příbuzenské vztahy s jinými členy řídicího orgánu a členy managementu organizace. Také životopisy členů managementu organizace jsou veřejné. Dále organizace transparentně zveřejňuje vztahy mezi členy řídicího orgánu a dodavateli nebo jinými spolupracovníky.

E

Pouze omezený počet členů řídicího orgánu může obdržet jakékoli odměny, ať už od organizace samotné, nebo od jiných propojených subjektů. Toto procento členů musí být nižší než 40 % členů řídicího orgánu.

F

Složení řídicího orgánu musí být řádně periodicky obměňováno dle předem stanovených pravidel.

G

Řídicí orgán schvaluje mechanismy, které předcházejí střetu zájmů uvnitř řídicího orgánu. Znění těchto pravidel musí být veřejné.

2. Jasně a transparentní poslání organizace

Jasně definované poslání je důležité pro strategické rozhodování neziskové organizace, její činnosti ale též pro motivaci zaměstnanců a dobrovolníků. Poslání také ovlivňuje dárce a partnery v jejich rozhodování, zda neziskovou organizaci podpořit nebo s ní spolupracovat. Všechny aktivity neziskové organizace musí být v souladu s jejím posláním, a tudíž by měly být zakotveny i v jejích stanovách.

A

Poslání je jasně definováno. Musí řádně popisovat aktivity, které organizace vykonává, a skupiny příjemců, pro které pracuje.

B

Všechny aktivity, kterými se nezisková organizace zabývá, musí směřovat k naplňování jejího poslání. Není možné, aby se organizace věnovala činnostem, které nejsou výslovně uvedeny v jejích stanovách.

C

Poslání neziskové organizace musí být známé a srozumitelné všem jejím členům, včetně dobrovolníků, a musí být snadno přístupné i široké veřejnosti.

3. Plánování a monitoring činností organizace

Je důležité, aby nezisková organizace byla schopna písemně deklarovat, jaké jsou její cíle, a jak jich plánuje dosahovat. Tato zásada také předpokládá existenci interních evaluací a hodnocení kvality, stejně jako formální kontrolu příjemců podpory. Tyto dokumenty jsou důležitými nástroji pro sledování kvantitativního i kvalitativního dopadu činností neziskové organizace ve společnosti. Řídící orgán se podílí na přípravě a schvalování těchto procesů.

A

Organizace by měla mít strategický nebo roční plán, podle kterého se řídí její činnosti. Plán by měl zahrnovat měřitelné cíle, jejich časový harmonogram a stanovit též osoby, které odpovídají za jejich naplňování. Popisy cílů, vztahujících se k jednotlivým projektům, by měly být dostupné široké veřejnosti.

B

Plány činností organizace by měly podléhat schválení ze strany řídicího orgánu.

C

Jednotlivé programy organizace by měly směřovat jedním směrem po dobu nejméně tří let.

D

Organizace by měla mít formálně definovaný systém kontroly, týkající se vnitřního provozu i cílových skupin (příjemců podpor). Tento systém by měl schválit řídicí orgán.

E

Organizace by měla vypracovávat průběžné i konečné zprávy o projektech, které realizuje. Tyto zprávy by poté měly být k dispozici dárcům.

F

Organizace by měla mít vypracované soubory kritérií a výběrových postupů pro své projekty a partnery. Tato pravidla schvaluje řídicí orgán.

4. Komunikace a pravdivost poskytovaných informací

Všechny neziskové organizace musí mít odpovídající kanály pro komunikaci s veřejností a získávání zpětných vazeb. Toto pravidlo je jedním z nejjasnějších indikátorů, že organizace dokáže komunikovat se společností a reagovat na její potřeby. Navíc přesnost a detailnost informací poskytovaných veřejnosti odráží úsilí

neziskové organizace vykonávat její činnosti transparentním a odpovědným způsobem.

Ohledně nových technologií je zásadní mít webové stránky s kompletními a aktualizovanými informacemi o neziskové organizaci.

A

Reklamní a fundraisingové kampaně i další informace poskytované veřejnosti musí přesně odrážet, jaké jsou cíle organizace a nesmí být zavádějící.

B

Nejméně jednou do roka by měli být dárci a spolupracovníci informováni o aktivitách organizace.

C

Pro zabezpečení efektivní komunikace musí mít organizace vlastní e-mailovou adresu a webové stránky s informacemi o všech aktivitách. Webové stránky musí být aktualizované minimálně jednou ročně.

D

Na vyžádání by měly neziskové organizace poskytnout jak výroční, tak finanční zprávu. Výroční zpráva i účetní závěrka se zprávou auditora musí být přístupné prostřednictvím webových stránek organizace.

5. Transparentnost financování

Jedním z hlavních zájmů veřejnosti, je vědět, jak a kým jsou neziskové organizace financovány. Je též nezbytné aby neziskové organizace splňovaly legislativní nároky na ochranu osobních dat, poskytnutých dárci. Pro nastavení spolupráce s firmami a dalšími privátními subjekty musí neziskové organizace mít kritéria a výběrové procesy schválené řídicím orgánem a musí zveřejnit podmínky, za nichž budou uvádět jejich loga.

A

Roční přehledy fundraisingových aktivit vztahujících se k soukromým a veřejným dárcům, zejména jejich náklady a roční výnosy (dary, členské příspěvky a jiné formy spolupráce), musí být dostupné veřejnosti.

B

Zdroje financí, včetně podrobností ohledně hlavních přispěvatelů – veřejných i soukromých, stejně jako výše darů, by měly být přístupné veřejnosti.

C

Každoroční alokace obdržených prostředků na jednotlivé aktivity musí být odpovídajícím způsobem zdokumentována a dána k dispozici veřejnosti.

D

Jestliže nezisková organizace vyžaduje a získává jakákoli osobní data, musí ve všech propagačních materiálech uvádět informace požadované příslušnými předpisy pro ochranu osobních dat. Organizace musí evidovat složky spolupracovníků a jednotlivých dárců v souladu se zásadami ochrany osobních dat.

E

Nezisková organizace musí mít stanovená kritéria a výběrové procesy pro firmy a spolupracující subjekty. Tato kritéria schvaluje řídicí orgán.

F

Smlouvy, které se týkají zveřejnění loga subjektu (firmy, instituce), musí mít písemnou formu. Takové dohody nejsou důvěrné.

6. Vícezdrojové financování

Tato zásada vyžaduje, aby neziskové organizace měly diversifikované zdroje financování, a to především kvůli garanci jejich nezávislosti a udržitelnosti.

A

Organizace musí diversifikovat své finanční příjmy, včetně veřejných i privátních příspěvků. Bez ohledu na další okolnosti nesmí být příspěvky ze soukromých zdrojů nižší než 10 % celkových příjmů.

B

Nezisková organizace by měla získávat prostředky z různých externích zdrojů, což lépe zaručí udržitelnost jejích činností. V průběhu posledních dvou let nesmí žádný z jednotlivých zdrojů financování představovat více než 50 % všech příjmů organizace.

7. Kontrola vynakládání zdrojů

Mezi nejčastěji zmiňované důvody pro neochotu spolupracovat s neziskovými organizacemi patří nedostatek spolehlivé kontroly nad vynakládáním jejích zdrojů. Jedním z cílů tohoto standardu je zajistit, aby informace byly dostupné veřejnosti, a

to především ty, které se týkají rozdělení nákladů na management, administraci programů a fundraising. Je též důležité, aby nezisková organizace měla svoji politiku schvalování výdajů, stejně jako vypracovaná kritéria pro výběr dodavatelů schválená řídicím orgánem, která přispívají ke kontrole využívání prostředků.

Dále musí nezisková organizace připravit rozpočet, který je pro management klíčovým nástrojem. Prostřednictvím kalkulací budoucích výnosů a nákladů umožňuje plánování budoucích aktivit organizace. Rozpočet a rozvaha (*Income and Expense Liquidation*) jsou dokumenty, které odrážejí skutečné priority organizace.

V případě, že nezisková organizace investuje své prostředky, musí se řídit pravidly pro investování schválenými řídicím orgánem, dodržovat principy obezřetnosti a neriskovat prostředky organizace. Pokud jde o investice do nekvótovaných společností, musí nezisková organizace doložit, že investice souvisí s jejím posláním.

Jestliže nezisková organizace žádá o účelové prostředky (mimořádné události, projekty, sponzoring dětí atd.), musí zajistit, že budou skutečně vynaloženy na účel, na který byly vybírány.

A

Provozní výdaje musí nezisková organizace rozdělovat do následujících kategorií:

- fundraising
- projektové (programové) aktivity
- provozní administrace

Takto rozdělený přehled výdajů musí být veřejně přístupný. Výdaje vztahující se k obchodním transakcím (pokud nastanou), musí být vykazovány odděleně. Rozdělení prostředků na jednotlivé projekty či aktivity musí též být veřejně přístupné.

B

Seznam hlavních dodavatelů a spoluorganizátorů aktivit neziskové organizace by měl být veřejně přístupný.

Nezisková organizace by měla mít vypracovanou metodiku schvalování výdajů, stejně jako kritéria pro výběr dodavatelů. Tato pravidla spodléhají schválení řídicího orgánu.

C

Organizace připravuje roční rozpočet pro další rok, doplněný zprávou ředitele a analytickým přehledem, který obsahuje položky odpovídající předchozímu ročnímu rozpočtu. Rozpočet schvaluje řídicí orgán a musí být veřejně přístupný

D

Organizace by neměla akumulovat přílišné množství prostředků v posledních dvou letech.

E

Organizace nepřetržitě vykazuje stabilní finanční strukturu po dobu posledních tří let.

F

Finanční investice naplňují princip opatrnosti.

G

V případě, že má organizace finanční investice, měla by mít vypracovaná pravidla pro investování schválená řídicím orgánem (správní radou).

H

Investice do nekvótovaných společností by měly být ve vztahu k poslání organizace a pomáhat naplňování tohoto poslání.

I

Organizace musí respektovat přání dárců (kteří darují prostředky na určitý účel) čemuž slouží systém kontroly účelových fondů. Také sponzorské prostředky jsou považovány za účelové fondy.

8. Výroční zprávy a dodržování zákonných požadavků

Dle španělských zákonů jsou neziskové organizace předmětem četných a důkladných kontrol ze strany veřejné správy, včetně daňových úřadů, úřadů sociálního zabezpečení nebo odpovídajících registračních autorit.

A

Nezisková organizace musí doložit potvrzení o splnění všech zákonných závazků ve vztahu k daňovým úřadům, úřadům sociálního zabezpečení a odpovídajícím registračním autoritám.

B

Nezisková organizace připravuje roční účetní závěrku v souladu s obecnými účetními předpisy pro neziskové organizace. Tato závěrka obsahuje vyjádření externího auditora a potvrzení valné hromady nebo řídicího orgánu.

9. Podpora dobrovolnictví

Počet dobrovolníků, kteří se zapojují do činností neziskové organizace, je jedním z hlavních ukazatelů jejích dopadů na společnost. Dobrovolníci, kteří se zapojují do každodenních aktivit organizace, jsou zárukou, že dary a příspěvky jsou v organizaci skutečně vynakládány na deklarované činnosti. Dobrovolnictví navíc přispívá k naplňování jednoho z hlavních cílů existence neziskových organizací, kterým je šíření určitých hodnot.

Pro bezproblémové zapojení dobrovolníků do práce neziskové organizace je nezbytné stanovit, jakým činnostem se mají dobrovolníci věnovat, a vytvořit pro ně tréninkové programy. Je též nutné sjednat pojištění, které pokryje případná rizika spojená s prací dobrovolníků.

A

Nezisková organizace podporuje zapojení dobrovolníků do svých aktivit.

B

Organizace vymezí činnosti, které mohou být zabezpečovány dobrovolníky. Dokumenty, ve kterých jsou tyto aktivity vymezeny jsou veřejně dostupné.

C

Pro dobrovolníky zřídí nezisková organizace odpovídající tréninkový program. Tento program musí být přístupný všem dobrovolníkům.

D

Dobrovolníci musí být pojištění s ohledem na rizika aktivit, které vykonávají.

4. Návštěvy hodnocených organizací

Podobně jako v Německu, jsme i během pobytu ve Španělsku navštívili dvě organizace, které hodnocením prošly. První z nich s názvem Fundación Pequeño Deseo se zaměřuje na práci s dětmi, které jsou dlouhodobě hospitalizovány v nemocnicích, druhá jménem Fundación Amigos de los Mayores podporuje seniory. Zástupci obou neziskovek se shodli, že hodnocení posiluje důvěryhodnost organizací a nutí je stále se zlepšovat.

4.1 Fundación Pequeño Deseo

Posláním Fundación Pequeño Deseo (Nadace

Něco si přeji je pomoc dětem, které jsou dlouhodobě hospitalizovány v nemocnicích. Nadace plní dětem přání - od vytoužených hraček, přes zážitky, až po setkání se slavnými herci nebo sportovci.

Rozhodující část prostředků získává tato nadace od firemních dárců, příspěvky od individuálních dárců jsou marginální.

Ředitelka nadace paní Cristina Cuadrado konstatovala, že ještě před dvaceti lety neměla ve Španělsku veřejnost velkou důvěru v neziskové organizace. Situace se postupně zlepšila především díky iniciativám, které přicházely zevnitř samotného neziskového sektoru. Kontrola neziskových organizací ze strany státu je totiž nedostatečná. Potřebná legislativa sice existuje, státní úřady však nemají kapacitu neziskový sektor účinně kontrolovat a vymáhat naplňování všech zákonných nároků. Dárci nicméně potřebují vědět, na koho se lze spolehnout.

Služby Fundación Lealtad využívají spíše firemní dárci, na veřejnosti není organizace příliš známá. Zkušenost Fundación Pequeño Deseo je taková, že se firemní dárci často ptají, jestli nezisková organizace má hodnocení Fundación Lealtad, a to včetně těch, které nejsou jejich klienty. Z praxe lze konstatovat, že propojování s dárci tedy funguje. Naproti tomu na zájem médií o neziskové organizace hodnocení Fundación Lealtad nemá žádný pozitivní vliv. Španělská média obvykle zajímají jen skandály v neziskovém sektoru.

Fundación Pequeño Deseo prošla hodnocením poprvé v roce 2004 a od té doby je pravidelně obnovuje. Dodat všechny potřebné podklady pro analýzu údajně nebyl velký problém, neboť většinu výkazů organizace připravovala už dříve. Dle paní Cristiny Cuadrado hodnocení nejen přispívá k transparentnosti organizace, ale donutí ji i k nastavení určitých vnitřních procesů, které vedou k jejímu lepšímu fungování. Metodiky Fundación Lealtad se mění podle aktuálních legislativních a společenských změn. Ke každému dalšímu hodnocení je proto nutné přistupovat stejně odpovědně. Důležité je, že hodnocená organizace nemusí striktně vyhovět všem podrobným nárokům. Fundación Pequeño například neobměňuje členy správní rady. V analytické zprávě však dostali prostor vysvětlit, proč tento konkrétní standard nenaplnují.

Hlavní překážkou, proč nezisková organizace o hodnocení Fundación Lealtad nežádají je podmínka, že musejí mít audit. Dříve bylo možné získat u některých auditorských firem pro neziskové organizace audit zdarma. To se však změnilo s příchodem hospodářské recese, která je ve Španělsku poměrně citelná. Hodně neziskových organizací také odrazuje podrobnost analýzy. Připravit odpovídajícím způsobem všechny podklady může být časově poměrně náročné a ne každá organizace je ochotna potřebný čas investovat. Jde o jeden z důvodů, proč je hodnocení Fundación Lealtad vhodné spíše pro větší organizace.

4.2 Fundación Amigos de los Mayores

Posláním nadace Fundación Amigos de los Mayores je péče o seniory. Ačkoli existuje již deset let, není tato nezisková organizace veřejnosti příliš známá. Hodnocením Fundación Lealtad poprvé prošla v roce 2010. Organizace má celkem jedenáct zaměstnanců, kromě toho ale využívá až 300 dobrovolníků.

Podle ředitelky nadace paní Tatiany Barrero byla hlavní motivací, proč se rozhodli podstoupit hodnocení Fundación Lealtad, zhoršující se ekonomická situace organizace. Dříve získávala hodně prostředků z veřejných zdrojů, to se však s hospodářskou krizí změnilo a bylo nutné získat více soukromých dárců.

Proces hodnocení hodnotí jako dlouhý a náročný, zacházející až do přílišných detailů, které většina dárců ani nedokáže posoudit. Většina dárců vnímá logo Fundación Lealtad umístěné na webových stránkách či materiálech neziskové organizace prostě jako značku nebo pečeť kvality, ačkoli její logika je jiná. Důvodem je hlavně to, že nechtějí věnovat čas studování podrobných analytických zpráv. Většina dárců Fundación Lealtad nezná, je třeba jim aktivně sdělovat, že organizace prošla tímto hodnocením, na což obvykle reagují pozitivně.

Mnoho neziskových organizací (včetně velkých a veřejně známých) systém hodnocení Fundación Lealtad kritizuje. Namítají, že tento způsob hodnocení nemusí být vypovídající a jsou i jiné cesty, jak posoudit spolehlivost neziskových organizací. Také ve Fundación Amigos de los Mayores nejprve váhali, neboť je řada neziskových organizací, s nimiž byli v kontaktu od záměru podstoupit hodnocení zrazovala. Argumentem „pro“ tehdy bylo, že je hodnocení zdarma, i dnes by dle Tatiany Barrero hodnocení zvažovali, pokud by bylo zpoplatněné. Kromě většího zájmu dárců vidí přínos hodnocení Fundación Lealtad v tom, že si ve své organizaci uvědomili některé doposud spíše opomíjené aspekty své práce, zejména v oblasti nastavení procesů a vykazování. Oceňují též, že Fundación Lealtad informuje analyzované organizace o různých dotačních a grantových výzvách.

Ze strany Fundación Lealtad by ocenili širší nabídku vzdělávání, především přípravné a podpůrné kurzy ke standardům, síťování s podobně zaměřenými organizacemi a celkově individuálnější přístup

5. Závěr

Model hodnocení spolehlivosti neziskových organizací, který používá Fundación Lealtad, je v mnohém odlišný od toho, který uplatňuje něm Deutsches Zentralinstitut für soziale Fragen (DZI) nebo švýcarská Stiftung Zewo. Fundación Lealtad neuděluje značku ani pečeť spolehlivosti, neziskové organizace mohou pouze používat logotyp, který informuje o tom, že se přihlásily k hodnocení. Fundación Lealtad publikuje zprávy, kde shrnuje informace o jednotlivých neziskových organizacích a konstatuje, zda odpovídají jejím standardům a doporučením. Pokud nezisková organizace některý ze standardů nesplňuje, má možnost přímo do analytické zprávy uvést zdůvodnění, proč tomu tak je. Fundación Lealtad tedy především přináší informace, které jsou přehledně strukturované a metodicky vybrané. Standardy zároveň říkají, jak by měla vypadat transparentní a efektivní nezisková organizace, a vedou dárce k tomu, jakých ukazatelů by si měli všimnout. Posouzení, zda je organizace dostatečně spolehlivá a transparentní, je však už na dárci samotném.

Odlišný je také model financování. Hodnocení je pro neziskové organizace zdarma, zdarma jsou také dostupné základní verze analytických zpráv. Poměrně vysoké poplatky však platí dárce, kteří chtějí mít přístup k plným, podrobným zprávám o neziskových organizacích. Tuto možnost využívají především velké korporace. Fundación Lealtad by také nemohla fungovat bez podpory firemních dárců, kteří stáli už u jejího založení.

Přístup, dle kterého hodnotící autorita neuděluje značku či pečeť spolehlivosti ale pouze zprostředkovává informace srovnávané s určitými standardy, se pro české prostředí nejeví jako vhodný. Problém spatřujeme především v tom, že předpokládá poměrně velkou angažovanost na straně dárců, kteří se musí seznámit se standardy a poté podrobně studovat jednotlivé zprávy, aby byli schopni se rozhodnout, kterou organizaci chtějí podpořit. Z průzkumů provedených v českém prostředí víme, že individuální i firemní dárce v České republice by spíše uvítali vznik hodnotící autority, která bude schopna provést hloubkovou kontrolu a vydat osvědčení o transparentnosti a efektivitě neziskové organizace. Nízký stupeň institucionálního rozvoje firemní společenské odpovědnosti (CSR) v českém prostředí v podstatě vylučuje, že by většina firem byla schopná a ochotná vyčlenit časové kapacity na procházení obsáhlých analytických zpráv. Též se nejeví reálné požadovat za zpřístupňování těchto podrobných reportů poplatky. Takový přístup by spíše mohl podkopat už tak křehkou důvěru v neziskový sektor a posílit stereotypy při hledání dárců, kam směřovat podporu.